

Motion till riksdagen

1988/89:U513

av Inger Koch (m)

Etiopien

Det finns få länder där man så klart kan säga, att Sverige har en roll att spela och ett ansvar som i fallet Etiopien. Sedan lång tid tillbaka har svensk mission verkat i Etiopien. Svenska myndigheter har på olika sätt samarbetat med etiopiska, långt innan biståndspolitik blev ett begrepp. Genom sin kristna historia och tradition har Etiopien en kulturell knytning till västvärlden. Etiopien är dessutom i dag ett av Sveriges viktigaste biståndsländer. Tragedin i form av brutalt politiskt förtryck, förakt för mänskliga rättigheter, återkommande svältkatastrofer samt de pågående inbördeskrigen motiverar ett betydligt aktivare svenskt agerande.

Kriget i Eritrea är Afrikas längsta. I över 20 år har flera befrielseörelser kämpat mot den etiopiska centralmakten. Den etiopiska armén är det svarta Afrikas största med sina 250 000 man.

Den sovjetiska inblandningen är på många sätt uppenbar. Det finns i Etiopien uppskattningsvis 5 000 kubanska soldater. Sovjetiska rådgivare och sovjetiska vapen är viktiga element i krigföringen liksom att betalningen av sovjetiska vapen ställer krav inte bara på uppoffringar utan också gentjänster i form av exempelvis gerillautbildning.

Det sovjetiska stödet möjliggör två omfattande krigsoperationer – en mot den eritreanska befrielseörelsen och en mot den tigreianska, samtidigt som regimen kan hålla betydande trupper i beredskap. Det finns i dag ingen rimlig förhoppning om att dessa två inbördeskrig skall ta slut. Så länge den etiopiska regeringen håller fast vid att Eritreakonflikten endast kan lösas på militär väg, kommer kriget att fortsätta.

Etiopien är ett totalitärt samhälle, som över huvud taget inte tillåter någon opposition. Detta har inte bara lett till betydande problem att försörja befolkningen. Det finns ingen möjlighet till kontroll och korrigering av den förda politiken. Så länge militärdiktaturen kan använda terror som vapen, kan man hänsynslöst fullfölja sin politik med bybildning, folkomflyttningar och krigföringen i Eritrea och Tigray. I själva verket används folkomflyttningar från den norra delen av landet som ett medel i krigföringen, trots det lidande och den svält detta skapar.

Medan religionsutövningen än så länge tillåter en viss frihet inom mycket bestämda ramar, är den politiska friheten eliminerad. Etiopien är genom sitt förtryck, genom krigens och svälten en av 80-talets största tragedier.

Amnesty rapporterar också att fångar dör under tortyr liksom om att skolungdomar i 13–14-årsåldern fångslas och torteras. Enligt Amnesty förekommer det också, att politiska fångar döms till fängelse eller avrättning på information som framtvingas under tortyr.

Enligt den etiopiska lagen är tortyr inte tillåtet. Tortyren försiggår trots

detta till största delen i centrala förhållanden som ministeriet för stats-säkerheten och den offentliga säkerheten ansvarar för. Dessa brott mot mänskliga rättigheter som begås av den etiopiska regeringen är djupt kränkande och strider mot den konvention som FN antagit. När Sverige nu fr.o.m. 1 januari i år tar plats i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna är frågan om tillsättandet av en särskild kommissarie med uppgift att granska respekten för de mänskliga rättigheterna i Etiopien en av de angelägna frågor som Sverige bör verka för.

Sveriges roll får inte vara att genom sitt bistånd stärka den nuvarande regimen legitimitet och dess totalitära ambitioner. Tvärtom måste det svenska biståndet syfta till att stärka respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna och genom olika insatser värna om pluralistiska företeelser. Missionen och de religiösa samfundens spelar därvidlag en stor roll. Utbildning, miljöinsatser och humanitärt bistånd är andra insatser som kan göras med stor vaksamhet på att insatserna inte direkt kommer krigföringen till del. Vi återkommer till biståndets utformning i vår biståndspolitiska motion.

I stället för den nuvarande regimen skall Sverige stödja utvecklingen mot frihet och demokrati. Endast så kan freden säkras. Sverige bör som ett led i detta arbete ta initiativ till åtgärder som kan medverka till en nationell försoning.

Frågan om regionalt självstyre måste lösas av befolkningen i de olika områdena.

Vad gäller Eritrea gav FN 1952 regionen till Etiopien som ett självständigt område. Trots detta införlivades Eritrea helt och hållet i Etiopien 1962. Sverige bör därför i FN väcka frågan om det eritreanska folkets rätt att avgöra sin framtida nationella identitet i en internationellt garanterad folkomröstning. Det är rimligt att eritreanerna själva får ta ställning till om de i framtiden vill ha en total självständighet, en federativ lösning eller en regional autonomi, som formellt utlovades i den nya konstitutionen.

För Tigray finns inte samma historiska bakgrund. Tigrays ställning i den etiopiska nationen bör därför lösas genom samtal med demokratiskt utsedda företrädare för regionen och centralregeringen i Addis Abeba.

Sverige bör i sina kontakter med de etiopiska makthavarna erbjuda sig att vara medlande part i denna process. Likaså bör Sverige utfästa sig att i någon form – inför parterna – vara en oberoende övervakare av att en sådan fredsprocess genomförs och respekteras av samtliga parter. Sverige bör också erbjuda sig att medverka ekonomiskt och administrativt till genomförandet av en folkomröstning och fria val.

En utveckling i enlighet med dessa punkter är det enda sättet att åstadkomma en fredlig utveckling i Etiopien, mot demokrati och välfärd.

Hemställan

Mot. 1988/89

U513

Med hänsyn till det framförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i FN aktivt skall verka för att det eritreanska folket i en folkomröstning under FN:s överinseende får avgöra Eritreas framtida status,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i FN skall verka för tillsättandet av en särskild FN-kommissarie med uppgift att granska respekten för mänskliga rättigheter i Etiopien.

Stockholm den 23 januari 1989

Inger Koch (m)